

Eğitim Bilimine Giriş

Editör: Doç. Dr. Abdulkadir Uzunöz

EĞİTİM BİLİMİNE GİRİŞ

ISBN 978-605-318-444-7

DOI 10.14527/9786053184447

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2016, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları

Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında

yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları

satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: Mayıs 2016, Ankara

Yayın-Proje: Didem Kestek

Dizgi-Grafik Tasarım: Didem Kestek

Kapak görseli depositphotodan alınmıştır.

İmaj ID: 12570127

Copyright: olly18

Baskı: Vadi Grup Ciltevi A.Ş.

İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105

Yenimahalle/ANKARA

(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

ÖN SÖZ

Öğretmen yetiştirme programı yükseköğretim kurumu tarafından 1998 ve 1999 öğretim yılından itibaren değiştirilmiştir. Bu tarihten önce pedagojik formasyon dersleri eğitim bilimleri ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümleri öğretim üyeleri tarafından verilmekteydi. Yapılan bilimsel çalışmalar ve toplantıların genel sonuçlarında ileri sürülen bu değişikliğin temel sebebi; öğretmenlerin pedagojik formasyon yönünden istenilen düzeyde yetiştirilememesi gerekçesine dayanmaktadır. Bir taraftan öğretmenlik derslerine yönelik yeni ve çağdaş dersler programa konulurken, bir taraftan da bu dersleri verecek alanın eğitimcisi yetiştirilmesi yoluna gidilmiştir.

Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre; öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler. Bununla birlikte Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Eğitim Fakültelerinin herhangi bir bölümünde öğretmen olmaya aday öğretmen kanunda da belirtildiği üzere genel kültür, öğrenim gördüğü alana özgü özel alan eğitimi ve pedagojik formasyondan oluşan dersler ve bu derslere yönelik bilgi, beceri, tutum ve değerlerden sorumludur.

Öğretmen adayları; gelişim öğrenme, öğrenme psikolojisi, eğitim sosyolojisi, eğitim felsefesi, öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme, özel öğretim yöntemleri, öğretim ilke ve yöntemleri, öğrenme ve öğretme kuram ve yaklaşımları, sınıf yönetimi, ölçme ve değerlendirme, program geliştirme, özel eğitim, okul deneyimi, öğretmenlik meslek uygulaması dersleri ile pedagojik formasyona ya da başka bir deyişle öğretmenlik meslek bilgisine yönelik eğitim almaktadırlar.

Eğitim Bilimine Giriş ya da eski adıyla Öğretmenlik Mesleğine Giriş olan bu ders eğitim fakültesine bağlı her türde öğretmen yetiştirmeye yönelik olan bölümlerin birinci sınıflarında okutulmaktadır. Buradaki amaç öğretmen adayının öğrenimleri boyunca sorumlu olduğu tüm mesleki derslerin tanıtımıdır. Ders kapsamında; eğitimin temel kavramları, eğitimin felsefi, psikolojik, sosyal, politik, hukuki, ekonomik ve tarihi temelleri, eğitimde bilimsel temeller ve yöntem, öğretmenlik mesleği ve Türk milli eğitim sisteminin yapısı gibi konular yer alır. Bununla birlikte bu kitap hazırlanırken bu zamana kadar göz ardı edilen eğitimin coğrafi temelleri adlı bir bölüm eklenmiştir.

Bu kitap, ülkemizin farklı üniversitelerinde görev yapmakta olan öğretim üyelerini ve bakış açılarını bir araya getiren titiz bir çalışmanın ürünüdür. Kitap on beş bölümden oluşmaktadır. Bölümler ise anahtar kavramlar, kazanımlar, içerik, özet ve değerlendirme sorularından meydana gelmektedir.

Her kitabın olduğu gibi elinizdeki kitabın da eksik yönleri vardır. Okuyuculardan gelecek olan kıymetli dönüt ve değerlendirmeler kitabımızın değerini ve kullanılabilirliğini artıracaktır. Kitabın oluşturulmasında görev alan kıymetli hocalara, basımda emeği geçen çalışanlara ve bu kitabı sizlere ulaştıran yayınevi sahibi ve yöneticilerine teşekkürü borç bilirim.

Abdulkadir UZUNÖZ

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

- 1. BÖLÜM: EĞİTİMİN TEMEL KAVRAMLARI**
Yrd. Doç. Dr. Emel TÜZEL (Gaziosman Paşa Üniversitesi)
- 2. BÖLÜM: EĞİTİMİN TARİHSEL TEMELLERİ**
Doç. Dr. Ali MEYDAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- 3. BÖLÜM: EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ**
Doç. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- 4. BÖLÜM: EĞİTİMİN TOPLUMSAL TEMELLERİ**
Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜNGÖR (Mersin Üniversitesi)
- 5. BÖLÜM: EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ**
Yrd. Doç. Dr. Emine Zehra TURAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- 6. BÖLÜM: EĞİTİMİN COĞRAFİ TEMELLERİ**
Yrd. Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- 7. BÖLÜM: EĞİTİMİN POLİTİK TEMELLERİ**
Prof. Dr. Kenan ARIBAŞ (Aksaray Üniversitesi)
- 8. BÖLÜM: EĞİTİMİN HUKUKSAL TEMELLERİ**
Doç. Dr. Ali Ekber GÜLERSOY (Dokuz Eylül Üniversitesi)
- 9. BÖLÜM: EĞİTİMİN BİLİMSEL TEMELLERİ VE BİLİMSEL ARAŞTIRMA**
Yrd. Doç. Dr. Fatma SAÇLI UZUNÖZ (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- 10. BÖLÜM: EĞİTİMİN TEKNOLOJİK TEMELLERİ**
Yrd. Doç. Dr. Gökçe BECİT İŞÇİTÜRK (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- 11. BÖLÜM: EĞİTİMDE YENİ YÖNELİMLER VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ**
Doç. Dr. Necati TOMAL (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
- 12. BÖLÜM: OKUL, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ**
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Hayri SARI (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- 13. BÖLÜM: ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ**
Doç. Dr. Fatma ÜNAL (Bartın Üniversitesi)
- 14. BÖLÜM: ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEİNİN TARİHÇESİ**
Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA (Niğde Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Vedat AKTEPE (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
- 15. BÖLÜM: MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ: ÖRGÜTLENME YAPISI VE ÖZELLİKLERİ**
Yrd. Doç. Dr. Şenol SEZER (Ordu Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iii
BÖLÜMLER VE YAZARLARI.....	v

BÖLÜM 1

EĞİTİMİN TEMEL KAVRAMLARI

ANAHTAR KAVRAMLAR	1
İÇERİK.....	1
KAZANIMLAR	1
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	2
GİRİŞ.....	2
EĞİTİM KAVRAMI	3
EĞİTİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	5
KÜLTÜR VE KÜLTÜRLEME	5
ÖĞRENME	6
ÖĞRETME VE ÖĞRETİM.....	7
TEMEL EĞİTİM-ZORUNLU EĞİTİM	8
YAŞAM BOYU ÖĞRENME	8
EĞİTİMİN TÜRLERİ.....	9
İNFORMAL EĞİTİM	10
FORMAL EĞİTİM.....	10
ÖRGÜN EĞİTİM	10
Okul Öncesi Eğitim	11
İlköğretim	12
Ortaöğretim.....	12
Yükseköğretim	13
YAYGIN EĞİTİM.....	13
UZAKTAN EĞİTİM.....	15
ÖZEL EĞİTİM.....	15
BÖLÜM ÖZETİ.....	16
DEĞERLENDİRME SORULARI	17
KAYNAKÇA	17

BÖLÜM 2

EĞİTİMİN TARİHSEL TEMELLERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	21
İÇERİK.....	21
KAZANIMLAR	21
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	21
GİRİŞ.....	22
TARİH ÖNCESİ DÖNEM VE İLK ÇAĞLARDA EĞİTİM	23
Mısırlılarda Eğitim	24
Çinlilerde Eğitim	26
Hintlilerde Eğitim.....	26
Yunanlılarda Eğitim	27
Sokrates	29
Platon (Eflatun).....	29
Aristoteles	29
ORTA ÇAĞDA EĞİTİM.....	30
Orta Çağ'da Asya'da Eğitim.....	32
Farabi (870-950).....	32
İbn-i Sina (980-1037)	32
RÖNESANS VE AYDINLANMA DÖNEMLERİNDE EĞİTİM	33
TÜRKLERDE EĞİTİMİN TARİHSEL TEMELLERİ.....	34
Türklerin Müslüman Olmalarından Önce	34
Türklerin Müslüman Olmalarından Sonra	35
Yusuf Has Hacıp.....	35
Kaşgarlı Mahmut	36
Selçuklular ve Anadolu Beylikleri Dönemi	36
OSMANLI DEVLETİ	37
TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE EĞİTİM.....	38
Köy Muallim Mektepleri.....	40
Köy Öğretmen Okulları.....	40
Köy Enstitüleri	41
İlköğretmen Okulları	41
Eğitim Enstitüleri	42
Eğitim Fakülteleri	42
BÖLÜM ÖZETİ.....	43
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	44
KAYNAKÇA	45

BÖLÜM 3

EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	47
İÇERİK.....	47
KAZANIMLAR	47
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	48
GİRİŞ.....	48
PSİKOLOJİNİN ALT DALLARI	49
GELİŞİM PSİKOLOJİSİ.....	50
Gelişimi Etkileyen İlkeler	51
GELİŞİM ALANLARI	52
I. FİZİKSEL VE PSİKOMOTOR GELİŞİMİ.....	52
II. BİLİŞSEL/ZİHİNSEL GELİŞİM	53
Piaget'in Bilişsel/Zihinsel Kuramı	53
Zihinsel Süreçler	53
Piaget'in Bilişsel/Zihinsel Dönemleri	54
III. DİL GELİŞİMİ.....	56
Dil Gelişimini Açıklayan Kuramlar.....	57
IV. KİŞİLİK GELİŞİMİ	59
1. Topoğrafik Kuram	60
2. Yapısal Kişilik Kuramı.....	60
3. Freud'un Psikoseksüel Kişilik Gelişim Kuramı	61
PSİKO-SOSYAL GELİŞİM KURAMI (ERIC ERICSON)	62
V. AHLAK/TÖREL GELİŞİMİ.....	65
ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ	67
Öğrenmeyi Etkileyen Etmenler	69
Aşamalar	70
DAVRANIŞÇI ÖĞRENME KURAMLARI	72
KLASİK/TEPKİSEL KOŞULLANMA (IVAN PETROVIC PAVLOV)	72
Temel Özellikler	73
Klasik Koşullanma İlkeleri	74
Koşullanmayı Ortadan Kaldırma Yöntemleri.....	75
BİTİŞİKLİK KURAMLARI	76
Gutrie'nin Öğrenmeye İlişkin Görüşleri	77
1930 öncesi ikincil ilkeler	80
1930 sonrası ikincil ilişkiler	81
EDİMSSEL KOŞULLANMA (BURRHUS FREDERIC SKINNER).....	81
Edimsel Koşullama İlkeleri.....	82

SOSYAL BİLİŞSEL ÖĞRENME KURAMI (ALBERT BANDURA)	86
İŞARET-GESTALT KURAM (ERWARD CHACE TOLMAN)	88
BİLİŞSEL KURAMLAR/GESTALT KURAMI (KURT KOFKA, WOLFGANG KOHLER, MAX WERTHEIMER)	90
1. Algının Temel Özellikleri	90
2. Algısal Örgütlenme Yasaları (Pragnanz)	91
Gestalt Kuramcılarına Göre Öğrenme.....	91
BİLGİYİ İŞLEME KURAMI (ROBERT MILLS GAGNE).....	92
BÖLÜM ÖZETİ.....	93
DEĞERLENDİRME SORULARI	94
KAYNAKÇA	95

BÖLÜM 4

EĞİTİMİN TOPLUMSAL TEMELLERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	97
İÇERİK.....	97
KAZANIMLAR	98
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	98
GİRİŞ.....	99
EĞİTİMİN TOPLUMSAL TEMELLERİ	101
Eğitimin Toplumsal İşlevleri	101
Eğitimin Açık İşlevleri	102
Eğitimin Gizli İşlevleri	102
EĞİTİME SOSYOLOJİK BAKIŞ AÇILARI	103
I. İşlevselci Görüş.....	103
II. Çatışmacı Görüş	104
III. Etkileşimci Görüş.....	105
IV. Yorumcu Görüş	106
V. Eleştirel Pedagoji Görüşü	107
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ.....	107
Kültürel Süreçler	109
Kültürün İşlevleri.....	110
KÜREŞELLEŞME, TOPLUM VE EĞİTİM.....	111
KÜREŞELLEŞME SÜRECİNDE TOPLUM, EĞİTİM VE KÜLTÜR.....	113
Küreselleşme Sürecinde Ulusal Kültürler.....	113
Küreselleşme Sürecinde Eğitim	113
Küreselleşme ve Çok Kültürlü Eğitim.....	114
Küreselleşmenin Getirdiği Sorunlar	114
Küreselleşme Sürecinin Eğitim Sistemlerine Olan Etkisi.....	117
DEĞERLENDİRME.....	118

BÖLÜM ÖZETİ.....	120
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	121
KAYNAKÇA.....	123

BÖLÜM 5 EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR.....	125
İÇERİK.....	125
KAZANIMLAR.....	126
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI.....	126
GİRİŞ.....	126
FELSEFENİN KONUSU VE TANIMI.....	127
Tanımı.....	128
FELSEFENİN KAPSAMI VE AMACI.....	129
Amaç.....	129
FELSEFENİN YARARLARI.....	130
FELSEFENİN UĞRAŞ ALANLARI.....	131
Felsefe Bilim İlişkileri.....	133
Felsefe Eğitim İlişkisi.....	134
Eğitim ile Felsefenin Temel Öğeleri Arasındaki İlişki.....	136
Felsefi Akımlar.....	137
Eğitim Felsefesinde Başlıca Akımlar.....	140
Realizm ve Eğitim.....	142
ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE FELSEFENİN ÖNEMİ.....	144
BÖLÜM ÖZETİ.....	146
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	148
KAYNAKÇA.....	148

BÖLÜM 6 EĞİTİMİN COĞRAFİ TEMELLERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR.....	151
İÇERİK.....	151
KAZANIMLAR.....	151
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI.....	152
GİRİŞ.....	152
TÜRKİYE NÜFUSUNUN EĞİTİM DURUMU.....	156
TÜRKİYE'DE OKULLAŞMA ORANI.....	171
BÖLÜM ÖZETİ.....	178
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	179
KAYNAKÇA.....	180

BÖLÜM 7

EĞİTİMİN POLİTİK TEMELLERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	183
İÇERİK.....	183
KAZANIMLAR	184
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	184
GİRİŞ.....	184
OSMANLI DÖNEMİ EĞİTİM	187
TANZİMAT DÖNEMİ EĞİTİM POLİTİKALARI	188
MEŞRUTİYET DÖNEMİ EĞİTİM POLİTİKALARI	190
I. MEŞRUTİYET.....	190
II. MEŞRUTİYET	191
CUMHURİYET'İN KURULUŞU VE İLK DÖNEM EĞİTİM POLİTİKALARI	192
KÖY ENSTİTÜLERİ.....	194
DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ EĞİTİM POLİTİKASI.....	197
27 MAYIS 1960-12 EYLÜL 1980 DARBELERİ ARASI EĞİTİM POLİTİKALARI	199
İKİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI (1968-1972)	200
ÜÇÜNCÜ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI (1973-1977)	201
DÖRDÜNCÜ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI (1979-1983)	202
YEDİNCİ MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI (1962)	203
SEKİZİNCİ MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI (1970).....	204
DOKUZUNCU MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI (1974):.....	206
12 EYLÜL 1980 İHTİLALİ VE SONRASI	207
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	214
İLKOKUL	215
ORTAOKUL.....	216
LİSE	216
BÖLÜM ÖZETİ.....	218
DEĞERLENDİRME SORULARI	219
KAYNAKÇA	221

BÖLÜM 8

EĞİTİMİN HUKUKSAL TEMELLERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	223
İÇERİK.....	223
KAZANIMLAR	223
ÇALIŞMA ÖNERİLERİ.....	224
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	224
GİRİŞ.....	225
EĞİTİM-HUKUK İLİŞKİSİ.....	226

HUKUK KURALLARI VE ÖZELLİKLERİ.....	229
EĞİTİMLE İLGİLİ DİĞER DÜZENLEMELER.....	233
TANZİMAT'TAN GÜNÜMÜZE ANAYASALARIMIZDA EĞİTİM	241
EĞİTİMLE İLGİLİ BAZI TEMEL YASALAR.....	244
TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI	246
Genel Amaçlar	246
Özel Amaçlar.....	247
DİĞER BAZI KANUNLAR.....	250
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN HUKUKİ STATÜSÜ	252
BAZI ULUSLARARASI HUKUK BELGELERİNDE EĞİTİM.....	255
BÖLÜM ÖZETİ.....	262
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	266
KAYNAKÇA	267

BÖLÜM 9

EĞİTİMİN BİLİMSEL TEMELLERİ VE BİLİMSEL ARAŞTIRMA

ANAHTAR KAVRAMLAR.....	271
İÇERİK.....	271
KAZANIMLAR	272
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	272
GİRİŞ.....	272
BİLGİ-BİLİMSEL BİLGİ	273
BİLİMİN DOĞASI.....	274
BİLİMİN TEMEL ÖZELLİKLERİ	277
BİLİMSEL ARAŞTIRMA NEDİR?	278
BİLİMSEL ARAŞTIRMA TÜRLERİ	279
BİLİMSEL ARAŞTIRMA SÜRECİ	286
BÖLÜM ÖZETİ.....	287
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	289
KAYNAKÇA	293

BÖLÜM 10

EĞİTİMİN TEKNOLOJİK TEMELLERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	295
İÇERİK.....	295
KAZANIMLAR	295
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	296
GİRİŞ.....	296
TEKNOLOJİ	297
EĞİTİM TEKNOLOJİSİ	297

ÖĞRETİM TEKNOLOJİSİ	298
EĞİTİMDE TEKNOLOJİ ENTEGRASYONU	298
TEKNOLOJİK PEDAGOJİK İÇERİK BİLGİSİ MODELİ- TEKNOPEĞAGOJİK EĞİTİM MODELİ	300
EĞİTİMDE TEKNOLOJİ ENTEGRASYONU VE ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ	301
TÜRKİYE'DE EĞİTİMDE TEKNOLOJİ ENTEGRASYONUNA İLİŞKİN PROJELER	304
WEB 2.0 TEKNOLOJİLERİNİN EĞİTİMDE KULLANIMI (ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ ENTEGRASYONU VE WEB 2.0).....	308
BÖLÜM ÖZETİ	310
DEĞERLENDİRME SORULARI	311
KAYNAKÇA	311

BÖLÜM 11

EĞİTİMDE YENİ YÖNELİMLER VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	315
İÇERİK	315
KAZANIMLAR	315
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	315
GİRİŞ.....	316
1. BEYİN TEMELLİ ÖĞRENME.....	316
Beyin temelli öğrenmenin ilkeleri.....	316
Beyin Temelli Öğrenme Ortamı	318
2. KUANTUM ÖĞRENME	320
1. Öğrenme Yeterlilikleri Becerileri.....	320
2. Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri.....	323
Kuantum Öğrenmenin Aşamaları ve Heyelan Konusuna Uygulanması	323
3. YAPILANDIRMACILIK	325
5E Modeli.....	327
4. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI.....	328
Çeşitli Zeka Alanları Öne Çıkan İnsanların Özellikleri:	330
Coğrafya ve Çoklu Zeka Kuramı İlişkisi	334
BÖLÜM ÖZETİ	335
DEĞERLENDİRME SORULARI	335
KAYNAKÇA	338

BÖLÜM 12

OKUL, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	341
İÇERİK.....	341
KAZANIMLAR	341
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	342
GİRİŞ.....	342
BİR ÖĞRENME ORTAMI OLARAK OKUL.....	343
OKULUN TARİHÇESİ.....	343
OKULUN İŞLEVLERİ.....	345
Okulun Formal İşlevleri.....	346
Okulun İnfomal İşlevleri.....	347
OKUL YAPILARI VE TÜRLERİ.....	349
OKULUN FİZİKÎ YAPISI	354
OKUL YÖNETİMİ VE FİNANSMANI	361
OKUL, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ İLİŞKİSİ	366
OKUL, AİLE VE ÇEVRE ETKİLEŞİMİ.....	368
BÖLÜM ÖZETİ.....	372
DEĞERLENDİRME SORULARI	374
KAYNAKÇA	374

BÖLÜM 13

ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	381
İÇERİK.....	381
KAZANIMLAR	381
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	382
GİRİŞ.....	382
ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ	383
Tanımı ve Kapsamı	383
Öğretmen Yeterliklerinin Belirlenmesi.....	384
Öğretmen Yeterlikleri Alanında Uygulama Örnekleri	386
TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ	388
Bologna Süreci Kapsamında Belirlenen Öğretmen Yeterlilikleri.....	388
Milli Eğitim Bakanlığının Belirlediği Öğretmen Yeterlilikleri.....	389
BÖLÜM ÖZETİ.....	393
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	394
KAYNAKÇA	395

BÖLÜM 14

ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEİNİN TARİHÇESİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	397
İÇERİK.....	397
KAZANIMLAR	397
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	398
GİRİŞ.....	398
SELÇUKLU DEVLETİ'NDE ÖĞRETMENE YETİŞTİRME	398
OSMANLI DEVLETİ'NDE ÖĞRETMENE YETİŞTİRME	399
Fatih Sultan Mehmet Dönemi Öğretmen Yetiştirme.....	399
Tanzimat Dönemi ve Sonrasında Öğretmen Yetiştirme.....	400
TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE ÖĞRETMENE YETİŞTİRME.....	408
Köy Muallim Mektepleri.....	409
Eğitmen Kursları.....	411
Köy Enstitüleri	412
Köy Enstitüleri Sonrası	416
Öğretmen Eğitiminde Yeniden Yapılanma ve Sonrası.....	417
BÖLÜM ÖZETİ.....	421
DEĞERLENDİRME SORULARI	424
KAYNAKÇA	427

BÖLÜM 15

MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ: ÖRGÜTLENME YAPISI VE ÖZELLİKLERİ

ANAHTAR KAVRAMLAR	429
İÇERİK.....	429
KAZANIMLAR	430
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI	430
GİRİŞ.....	431
TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	432
İSLAMİYET ÖNCESİ DÖNEM.....	433
İSLAMİYET'TEN SONRAKİ DÖNEM.....	433
CUMHURİYET DÖNEMİ	434
TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN YASAL DAYANAKLARI	437
TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI	438
GENEL AMAÇLAR.....	439
ÖZEL AMAÇLAR.....	439
TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ	440
TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN ÖRGÜT YAPISI	443

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN KURUMSAL ÖRGÜTLENMESİ	445
ÖRGÜN EĞİTİM.....	446
YAYGIN EĞİTİM.....	453
ÇIRAKLIK EĞİTİMİ	454
YETİŞKİN EĞİTİMİ.....	455
TÜRKİYEDE OKULLAŞMANIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU	455
MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISAL SORUNLARI.....	457
BÖLÜM ÖZETİ.....	459
DEĞERLENDİRME SORULARI.....	460
KAYNAKÇA	463

1. BÖLÜM

EĞİTİMİN TEMEL KAVRAMLARI

Yrd. Doç. Dr. Emel TÜZEL
Gaziosman Paşa Üniversitesi

ANAHTAR KAVRAMLAR

Eğitim, Kültür, Kültürleme, Kasıtlı Kültürleme, Zoraki Kültürleme, Gelişigüzel Kültürleme, Öğrenme, Öğretme, Öğretim, Temel Eğitim, Zorunlu Eğitim, Yaşam Boyu Öğrenme, İnfomal Eğitim, Formal Eğitim, Örgün Eğitim, Yaygın Eğitim, Halk Eğitimi, Çıranklık Eğitimi, Hizmet İçi Eğitim, Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim, Ortaöğretim, Yükseköğretim, Yaygın Eğitim, Uzaktan Eğitim, Özel Eğitim

İÇERİK

- Giriş
- Eğitim kavramı
- Eğitimle ilgili temel kavramlar: Kültür, kültürlenme, öğrenme, öğretim, temel eğitim, zorunlu eğitim, yaşam boyu öğrenme
- Eğitimin türleri: İnfomal eğitim, formal eğitim
- Örgün eğitim: Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim
- Yaygın eğitim: Halk eğitimi, çıranklık eğitimi, hizmet içi eğitim
- Uzaktan eğitim
- Özel eğitim

KAZANIMLAR

- Eğitim kavramını açıklar.
- Eğitimle ilgili kültür, kültürleme, öğrenme, öğretim, temel eğitim, zorunlu eğitim, yaşam boyu öğrenme kavramlarını bilir ve açıklar.

- İnfomal eğitim ve formal eğitim arasındaki farkları bilir ve açıklar.
- Örgün ve yaygın eğitim kavramlarını bilir ve açıklar.
- Örgün eğitim kademelerini ve temel işleyiş esaslarını bilir ve açıklar.
- Yaygın eğitim kavramını açıklar.
- Halk eğitimi, çıraklık eğitimi, hizmet içi eğitim kavramlarını bilir ve açıklar.
- Uzaktan eğitim kavramını bilir ve açıklar.
- Özel eğitim kavramını bilir ve açıklar.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Sizce eğitim nedir? Tanımlayınız.
2. Eğitim nerede ve nasıl gerçekleşir? Örneklendiriniz.
3. Öğrenme nerede ve nasıl gerçekleşir? Örneklendiriniz.
4. Türkiye’de okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinin işleyişi hakkında kısaca bilgi veriniz.
5. Okul dışında verilen eğitim etkinliklerini örneklendiriniz.

GİRİŞ

Doğa, hayvanları yaşam için tam olarak donatmıştır. Hayvanlar büyürken, içgüdülerinin de onların yaşamda kalmalarını sağlayacak biçimde hızla geliştiği görülür. Ancak insanlar yaşamlarını sürdürebilmek için, hayvanların ihtiyaç duyduğundan çok daha farklı yeteneklere ihtiyaç duyarlar. Bu yetenekler o denli karışıktır ki, genetik olarak kuşaktan kuşağa aktarılması mümkün değildir (Knel-ler, 1965). Aslında insan türü, biyolojik olarak diğer canlı organizmalar gibi ürer. Ancak biyolojik olarak üreme veya ortaya çıkma durumu, insanın aynı zamanda kültürel açıdan donanımlı olarak meydana gelmesini sağlamaz. Yaşayan ve bir kültürü paylaşan henüz tam anlamıyla sosyalleşmemiş bir insan derece derece bir kültürün üyesi ve alıcısı haline gelir. İşte eğitim en genel anlamıyla insanı kültürel hayata hazırlayan tüm bu sosyal süreçleri içerir (Guterk, 2006, s. 5).

Bir toplumsal grubun amaç ve alışkanlıklarından habersiz olarak doğan canlı varlık, bunları yalnız öğrenmek değil, aynı zamanda deneyimleyerek onlarla ilgilenmek zorundadır. İşte bunu sağlayan şey, eğitimidir (Dewey, 1996, s. 3). Eğitim, insanı ve insan yavrusunu merkeze almaktadır ve eğitimin en önemli konusu insan yavrusunun kendi dışındaki ortamlara uyumunun sağlanması olarak ortaya çıkmaktadır. Bu uyumun sağlanması görevi ise yetişkinlere yüklenmiştir. Buna

göre eğitim işinin bir ucunda hayata henüz bedensel, ruhsal, toplumsal ve moral olarak hazır olmayan insan yavruları, çocuklar ve gençlerden oluşan yetişmekte olan kuşaklar, diğer ucunda ise yetişkinler bulunmaktadır. Bir diğer ifade ile eğitim, genç kuşaklara yetişkinlerin yaşayan ya da geçmişte kalan kültürleri aktarma sürecidir (Doğan, 2004, s. 185).

Eğitim, yetişkinlerle çocuklar ve gençler arasında, bilenle bilmeyen arasında insanlığın var olduğu günden bu yana devam edip gelmektedir (Ergün, 1999). Diğer taraftan eğitim sürecinden geçmemiş bir kimsenin kendi kendine yetişme olanağı bulmuş olsa dahi, tam olarak yeteneklerini geliştirmesi olanaksızdır. Bu nedenle bir insanın kendini ve ailesini geçindirecek bir iş sahibi olması, diğer insanlarla iyi ilişkiler kurabilmesi ve ailesinin ve toplumun kendinden beklentilerini sağlayabilmesi için eğitim sürecinden geçmesi gerekmektedir (Başaran, 1996).

Eğitim, bireyin düşünsel, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin ve davranışlarının en uygun ve istendik biçimde geliştirilmesi; bireye çeşitli amaçlara yönelik yeni beceri, davranış ve bilgiler kazandırılmasını hedefleyen çalışmaların tümünü kapsamaktadır (Akyüz, 2012). Eğitim kavramından bahsedildiğinde ilk akla gelenler eğitim işini gerçekleştiren eğiticiler olarak öğretmenler ve eğitilenler olarak öğrenciler, çocuklar ve gençler; çıraklar ve ustaları, anne ve babalar ile okul yöneticileri gibi eğitim işinin içinde yer alan kişilerdir. Bununla birlikte eğitim, öğretmen ile öğrenciler arasındaki karşılıklı ilişkilerin şeklini ve etkilerini, çocuk gelişiminin ortaya çıkardığı ihtiyaçları, eğitimsel ilişkilerin süregeldiği okul ve çevre ortamını, eğitim işini etkileyen çevresel faktörleri, çocukların tecrübe kazanmalarını ve yeteneklerini, eğiticilerin pedagojik hedeflerini ve kullanılan eğitim araçlarını ve yöntemleri gibi çeşitli konuları da ele almaktadır (Ergün, 1997).

Görüldüğü üzere eğitim, insanlık tarihinin başlangıcından bu güne dek insan yaşantısı üzerinde önemli etkisi bulunan ve oldukça geniş kapsamda ele alınan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde eğitim kavramına ve bu kavramın daha açık anlaşılabilmesi için eğitime konu olan temel kavramlara yer verilmiştir.

EĞİTİM KAVRAMI

Eğitim sözcüğü (TDK, 2014):

- Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye (Güncel Türkçe Sözlük, 2014).

- Yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gerekli bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliği (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974)
- Önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranımlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974).
- Belli bir konuda, bir bilgi ya da bilim dalında yetiştirme ve geliştirme (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974).
- Her kuşağa, geçmişin bilgi ve deneylerini düzenli bir biçimde aktarma ya da kazandırma işi (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974).
- Eğitim ruhbilimi, eğitim felsefesi, eğitim tarihi, öğretim programları, özel ve genel öğretim yöntemleri, öğretim teknikleri, yönetim, denetim vb. eğitim ve öğretim alanlarını kapsamak üzere öğretmen, yönetici ve eğitim uzmanı yetiştirmek amacıyla ilgililer için düzenlenen bütün kurslara ve bu kurslarla ilgili bilimsel çalışmalara verilen genel ad (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974).
- (Geniş anlamda) İnsanın yeteneklerinin, özellikle ahlak yetilerinin geliştirilmesi için ona yön ve biçim verilmesi; bu yolda yapılan bilinçli ya da bilinçsiz etkilerin tümü (Felsefe Terimleri Sözlüğü, 1975).
- (Dar anlamda) İnsan gelişiminin düzenli, bilinçli olarak yönetilişi ve etkilenişi (Felsefe Terimleri Sözlüğü, 1975).
- Toplumun genç üyelerinin var olan ekine yetişkin üyelerce bilinçli, amaçlı ve düzenli biçimde hazırlanması süreci (Toplumbilim Terimleri Sözlüğü, 1975) olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıda yer alan tanımlarda görüldüğü üzere, Türkçede eğitim sözcüğü, farklı disiplinler açısından farklı biçimlerde tanımlanmakta ve kavramsallaştırılmaktadır.

Farklı araştırmacılar da eğitim kavramını önemi ve özellikleri açısından değişik biçimlerde tanımlamaktadır. Örneğin eğitimin önemine dikkat çeken Aydın (2005, s.179) tarafından eğitim, “bir toplumun sahip olduğu insanı yeniden yaratarak geleceğini kontrol etme girişimi” olarak ele alınırken; Titiz (2000, s. 104), eğitimin “insanların herhangi bir yolla edinecekleri bilgi, beceri ve davranışları yaşam içinde nasıl kullanacakları sanatının edinilmesi” biçiminde anlaşılması gerektiğinin önemini vurgulamaktadır. Eğitim bilimciler tarafından sıklıkla kullanılan ve eğitimin özellikleri açısından ele alınan bir diğer tanımda ise Ertürk (1979,